

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
«СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ КОНФЛІКТУ»

Шифр за навчальним планом: **ВВ2.14**
освітньої програми **Початкова освіта**
галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**
спеціальності **013 Початкова освіта**
освітнього рівня **бакалавр**

IV курс, 8-й семестр (термін навчання 1,10)

1. Опис дисципліни

Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Кількість кредитів - 3		Методи навчання: 1. За джерелом передачі інформації: <i>словесні, наочні, практичні.</i> 2. За рівнем пізнавальної активності: <i>пояснювально-ілюстративні; репродуктивні; дослідницькі</i> 3. За логікою розгортання змісту: <i>індуктивні, дедуктивні</i>
Загальна кількість годин – 90		
<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Лекції:		
14	6	
Семінарські (практичні) заняття:		
16	6	
Лабораторні заняття:		
	-	Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи
Самостійна робота:		
60	78	Форма підсумкового контролю: залік
Тижневе навантаження (год.)		
- аудиторне: 5 год. - самостійна робота – 10 год.		
Мова навчання - українська		

Предмет вивчення навчальної дисципліни: взаємозв'язок соціального і психічного, їх взаємодія, взаємозалежність, взаємовпливи на рівні окремої людини, спільності; соціально-психологічні явища, які виникають у процесі соціальної взаємодії і характеризують індивіда і групу, а також стратегії вирішення конфліктів, надання психологічної допомоги у вирішенні конфліктних та стресових ситуаціях, які виникають у професійній діяльності вчителя.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Соціальна психологія та психологія конфлікту» враховує попередню підготовку студентів із навчальних курсів: «Психологія загальна», «Психологія вікова та педагогічна з основами психодіагностики» та забезпечує базу для проходження практик.

Мета і завдання навчальної дисципліни:

Метою викладання освітнього компоненту «Соціальна психологія та психологія конфлікту»: забезпечення системи соціально-психологічних знань з основних понять, принципів та положень соціальної психології, природи конфліктної взаємодії, особливостей її протікання,

різновидів, формування навичок розв'язання конфліктів, соціально-психологічного мислення, здатності аналізувати взаємодії «особистість-суспільство», «особистість-соціальна група», «особистість-особистість» в професійній діяльності вчителя.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Соціальна психологія та психологія конфлікту» є:

- розуміння предмету, методів та завдань соціальної психології як науки, специфіки соціально-психологічного знання, складності його будови, взаємозв'язку між різними предметними сферами соціальної психології;
- засвоєння знань основних соціально-психологічних закономірностей спілкування і взаємодії людей в соціумі;
- розуміння психологічних закономірностей формування та функціонування соціальних груп;
- опанування здобувачами знаннями про особливості взаємозв'язку особистості і суспільства, соціально-психологічних особливостей особистості, закономірностей соціального розвитку особистості, становлення і функціонування великих та малих соціальних груп;
- засвоєння здобувачами теоретичних підходів до інтерпретації конфліктів;
- розуміння інваріантних ознак конфлікту, його проблемного поля, структури і динамічних характеристик;
- оволодіння навичками успішної переговорної діяльності;
- засвоєння знань про види конфліктів, методи вивчення конфліктів в психологічній традиції;
- оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками з розв'язання конфліктів, медиації.

II. Основні результати навчання та компетентності, які формуються:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	ПР-01 Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	ЗК-4. Здатність працювати в команді.
2	ПР-08 Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.	СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність.
3	ПР-16 Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.	СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)			
		Аудиторні	Лекції	Практичні (Семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (Семінарські)	СРС
Змістовий модуль I. Соціальна психологія										
1	Тема 1.1. Соціальна психологія як галузь психологічної науки	3	1	1	-	7	-	2	2	9
2	Тема 1.2. Соціально-психологічні проблеми соціалізації особистості	3	1	1	-	7	-			9
3	Тема 1.3. Психологія спілкування та міжособистісної взаємодії в групах	3	2	2	-	6	-			8
4	Тема 1.4. Соціальна психологія спільностей та груп	4	2	2	-	6	-			8
Змістовий модуль II. Психологія конфлікту										
5	Тема 2.1. Психологічна феноменологія конфліктів.	4	2	2	-	6	-	2	2	8
6	Тема 2.2. Внутрішньоособистісні та міжособистісні конфлікти: причини та шляхи подолання .	3	2	2	-	7	-			9
7	Тема 2.3. Психодіагностика, прогнозування, психопрофілактика та подолання конфліктів в організаціях	4	2	2	-	7	-	2	2	9
8	Тема 2.4. Переговори та переговорний процес: психологічні умови та вимоги.	3	1	2	-	7	-			9
9	Тема 2.5. Посередництво у вирішенні конфліктів. Медіація.	3	1	2	-	7	-			9
Разом: 90 годин		30	14	16		60	12	6	6	78

IV. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Змістовий модуль 1. Соціальна психологія

Тема 1.1. Соціальна психологія як галузь психологічної науки

Зміст теми:

Соціальна психологія як галузь психологічної науки. Структура соціальної психології. Предмет, об'єкт, завдання та функції соціальної психології. Методологічні засади та методи соціальної психології.

Основні етапи розвитку соціальної психології. Формування вітчизняної соціальної психології. Сучасний стан, тенденції і перспективи розвитку соціальної психології.

Тема 1.2. Соціально-психологічні проблеми соціалізації особистості

Зміст теми:

Особистість в соціальній психології. Діалектика біологічного і соціального. Особистість і суспільство, проблеми співвідношення.

Соціалізація індивіда: поняття та зміст процесу. Відмінність поняття «соціалізація» від понять «розвиток» і «виховання» особистості.

Підходи до визначення основних етапів соціалізації. Основні стадії соціалізації та їх особливості. Інститути соціалізації (сім'я, школа, трудовий колектив, ЗМІ тощо). Основні та другорядні інститути соціалізації. Основні аспекти соціалізації: типологізація та індивідуалізація. Особистісна та соціальна ідентичність.

Тема 1.3. Психологія спілкування та міжособистісної взаємодії в групах

Зміст теми:

Спілкування як соціально-психологічний феномен, як реалізація суспільних відносин і міжособистісних стосунків. Соціальна роль і рольова поведінка.

Структура, зміст, форми і механізми спілкування. Основні аспекти (сторони) спілкування (комунікативна, інтерактивна, перцептивна). Рівні спілкування. Види спілкування. Стили спілкування. Форми спілкування. Функції спілкування. Засоби спілкування: вербальні та невербальні.

Спілкування як обмін інформацією. Поняття «комунікація». Основні елементи комунікативного процесу. Основні прийоми ефективного слухання. Труднощі ефективного слухання. Внутрішні і зовнішні перешкоди слухання. Зворотний зв'язок. Бар'єри комунікації.

Спілкування як взаємодія, як реалізація потреби в соціальному об'єднанні. Види взаємодії. Основні стилі взаємодії. Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії. Способи психологічно впливу в процесі взаємодії. Маніпуляція як прихований вплив на іншого індивіда.

Міжособистісні стосунки як результат взаємодії, як своєрідний характер відносин між людьми. Бар'єри взаємодії.

Поняття соціальної перцепції як сприймання, розуміння і оцінка людини людиною в процесі міжособистісного спілкування. Ефекти, механізми і феномени міжособистісного сприймання. Бар'єри сприймання людини людиною

Тема 1.4. Соціальна психологія спільностей та груп

Зміст теми:

Поняття «соціальна спільнота» в соціології та в соціальній психології. Організовані соціальні спільноти, їх класифікація. Неорганізовані (масові) соціальні спільноти, їх класифікація.

Особливості поведінки людей в групових (організованих) соціальних спільнотах.

Основні характеристики групи: Класифікація соціальних груп за різними критеріями. Групи великі, середні, малі: поняття, основні ознаки.

Поняття «велика соціальна група». Особливості функціонування великих соціальних груп. Регулятори поведінки людей у великих соціальних групах. Групова свідомість і груповий спосіб поведінки. Психологічні способи контролю та регулювання діяльності і поведінки у великих соціальних групах. Поняття менталітету.

Форми масової поведінки, їх психологічні характеристики. Паніка як форма масової поведінки. Чутки як соціально-психологічний феномен. Мода як форма масової поведінки.

Поняття малої соціальної групи. Структурні характеристики малої соціальної групи. Класифікація малих соціальних груп за різними критеріями. Функції референтної групи. Утворення малої соціальної групи. Формування малої соціальної групи. Згуртованість групи. Колектив як вищий рівень розвитку групи. Моделі розвитку групи.

Група як динамічне утворення Етапи розвитку групи. Процеси групової діяльності та їх динаміка. Внутрішньогрупові феномени. Поняття «соціально-психологічна атмосфера» і «соціально-психологічний клімат».

Змістовий модуль 2. Психологія конфлікту.

Тема 2.1. Психологічна феноменологія конфліктів.

Зміст теми:

Поняття «конфлікт» як широке коло різнорівневих явищ. Об'єкт, предмет, основні завдання психології конфлікту. Ознаки конфлікту. Класифікація конфліктних явищ.

Структурні характеристики конфлікту – сторони, умови, об'єкт, предмет, образи конфліктної ситуації, мотиви, дії учасників, результат конфлікту.

Конфлікт і суперечка. Спір і суперечка: відмінне та спільне. Конфліктна / конфліктогенна ситуація та конфлікт. Конфліктна ситуація та інцидент як передумови виникнення конфлікту. Типові причини виникнення конфліктів. Функції конфліктів. Теорії механізмів виникнення конфліктів (за формулами «А», «Б», «В»).

Класифікація конфліктів. Конфліктогени та їх класифікація. Динамічна модель розвитку конфлікту. Основні етапи й фази розвитку конфлікту. Ескалація конфлікту. Реверсія конфлікту. Форми, результативні критерії завершення конфліктів. Умови й фактори продуктивного завершення конфліктів. Циклічність конфлікту.

Тема 2.2. Внутрішньоособистісні та міжособистісні конфлікти: причини та шляхи подолання

Зміст теми:

Основні підходи до визначення змісту внутрішньоособистісного конфлікту. Типологія внутрішньоособистісних конфліктів. Генезис та психологічні наслідки внутрішньоособистісних конфліктів. Стратегії та способи вирішення внутрішньоособистісних конфліктів. Загальна характеристика міжособистісного конфлікту, його особливості, різновиди. Концепція Г. Зіммеля про внутрішньогрупові конфлікти. Внутрішньогрупові конфлікти (Л. Козер, К. Левін, М. Дойч). Міжгрупові конфлікти. Методи взаємодії в конфлікті. Визначення стилів поведінки особистості в конфлікті. Реакція людини на конфлікт та вибір стратегії поведінки в конфлікті: «відхід» від конфлікту, «боротьба», погодження, компроміс, співпраця. Аналіз позитивних і негативних сторін втечі, пристосування, боротьби, компромісу та співробітництва.

Сітка стилів поведінки особистості в конфлікті К. Томаса та Р. Кілмена.

Тема 2.3. Психодіагностика, прогнозування, психопрофілактика та подолання конфліктів в організаціях

Зміст теми:

Методи дослідження конфліктів. Сутність управління конфліктом і його діагностика. Поняття «управління конфліктом». Технологія діагностики конфлікту. Картографічний аналіз конфлікту. Зміст процесу управління конфліктами (прогнозування, попередження і стимулювання, регулювання, розв'язання). Технології регулювання конфліктів (інформаційні, комунікативні, соціально-психологічні, організаційні). Принципи, методи та алгоритм управління конфліктом. Толерантність. Управління власними емоціями, агресивністю конфліктів. Інструменти та технології профілактики й запобігання конфліктам. Культура спілкування та поведінки як психологічний чинник профілактики конфліктів.

Умови та сутність процесу розв'язання конфлікту. Правила розв'язання конфліктів. Типові помилки під час розв'язання конфліктів. Технологія розв'язання конфлікту. Способи розв'язання конфлікту. Раціонально-інтуїтивна модель оволодіння конфліктною ситуацією (за Дж. Гр. Скотт). Техніки під час корекції конфліктної поведінки. Соціально-психологічний тренінг як метод профілактики, корекції та розв'язання конфліктів.

Тема 2.4. Переговори та переговорний процес: психологічні умови та вимоги

Зміст теми:

Переговори як універсальний спосіб розв'язання конфліктів. Стадії, фази та умови переговорного процесу. Метод «принципових переговорів» Р. Фішера і У. Юрі. Моделі поведінки особистості у переговорах. Технології стратегій і тактик в переговорному процесі. Маніпулятивні технології в переговорному процесі та протидія ним. Конструктивна спрямованість спілкування та переговорний процес.

Тема 2.5. Посередництво у вирішенні конфліктів. Медіація.

Зміст теми:

Виникнення медіації. Історія виникнення та розвитку інституту медіації. Сучасний розвиток медіації. Особистість медіатора, принципи роботи служби медіації на сучасному етапі. Правила роботи медіатора. Помилки в роботі медіатора. Процедура фасилітації як процедури примирення. Вимоги до особистості фасилітатора. Правила фасилітації.

V. Завдання до самостійної роботи студентів та форми контролю за їх виконанням

№	Назви модулів і тем	Зміст завдань до СРС	Форми виконання/ звітності
Змістовий модуль 1			
1	Тема 1.1. Соціальна психологія як галузь психологічної науки	<p>Завдання 1 Наведіть якомога більше визначень соціальної психології з посиланням на автора та джерело (не менше 10 визначень).</p> <p>Завдання 2 Напишіть невеличкий твір за темою: «В чому для мене полягає основний зміст діяльності соціального психолога?»</p> <p>Завдання 3 Підберіть методи, які є найбільш доцільними для вивчення тих чи інших процесів, феноменів, які відбуваються в малих та великих соціальних групах. Обґрунтуйте відповідь. (мовні акти, їх зміст, послідовність, спрямованість; рух, пересування і нерухомі стани людей, дистанції між ними; реакції, ставлення до тих чи інших подій в умовах особливої довіри; індивідуальні відмінності; ступінь адаптивності людини в групі; інтереси, погляди, почуття, мотиви діяльності особистості; емоційно-психологічні відносини у малій соціальній групі; вплив трудової діяльності на людину; особливості розвитку професійних якостей педагога; негативні риси характеру, які людина не хоче в собі визнавати; кмітливість як особистісна якість людини; організаторські здібності; оцінка вчинків інших людей; прагнення до успіху; альтуїзм)</p>	Словник Доповідь Таблиця
2	Тема 1.2. Соціально-психологічні проблеми соціалізації особистості	<p>Завдання 1 Визначте фактори, які впливають на соціалізацію особистості. Обґрунтуйте відповідь.</p> <p>Завдання 2 Визначте чинники успішної соціалізації. Обґрунтуйте відповідь.</p> <p>Завдання 3 Визначте особливості зв'язку між такими феноменами: адаптація, активність та соціалізація.</p>	Презентація Презентація Схема, рисунок
3	Тема 1.3. Психологія спілкування та міжособистісної взаємодії в групах	<p>Завдання 1. Напишіть творчу роботу за темою: «Спілкування для мене»</p> <p>Завдання 2 Опишіть прийоми захисту від маніпуляції (не менше 10)</p> <p>Завдання 3 Які жести найчастіше Ви спостерігаєте у інших людей? Розтлумачте їх.</p> <p>Завдання 4 Які основні пози приймають люди під час спілкування з Вами? Що вони означають?</p> <p>Завдання 5. Визначити комплекс психодіагностичних методик для діагностики рівня міжособистісних відносин в групі.</p>	Доповідь Доповідь Презентація Презентація Комплекс методик

4	Тема 1.4. Соціальна психологія спільностей та груп	<p>Завдання 1. Охарактеризуйте свою студентську групу за такими параметрами: 1) безпосередність взаємозв'язків; 2) розмір (кількісний склад); 3) суспільний статус; 4) значущість для особистості; 5) за рівнем розвитку (спільна діяльність).</p> <p>Завдання 2 Складіть перелік групових норм та цінностей прийнятих у вашому колективі.</p> <p>Завдання 3 Обґрунтуйте, що соціальний контроль забезпечує позитивний розвиток соціальної групи.</p>	Доповідь Презентація Доповідь
Змістовий модуль 2			
5	Тема 2.1. Психологічна феноменологія конфліктів.	<p>Завдання 1. Складіть схему структури конфлікту в сучасній науці.</p> <p>Завдання 2 Підберіть вислови відомих вчених-психологів про природу конфлікту (не менше 10).</p> <p>Завдання 3 Наведіть по 2 приклади ситуацій, що відповідають кожній із трьох формул конфлікту («А», «Б», «В»).</p>	Схема Доповідь Презентація
6	Тема 2.2. Внутрішньо особистісні та міжособистісні конфлікти: причини та шляхи подолання	<p>Завдання 1. Згадайте конфліктну ситуацію, в якій ви були безпосереднім учасником або спостерігачем. Опишіть за схемою: передконфліктна ситуація (латентний період); предмет конфлікту; інцидент; ескалація; кульмінація; завершення конфлікту; постконфліктна ситуація</p> <p>Завдання 2. Скласти рекомендації для педагогів щодо особливостей поведінки дітей на різних етапах розвитку конфлікту в школі, враховуючи динаміку та механізми вирішення конкретного конфлікту</p>	Презентація Рекомендації
7	Тема 2.3. Психодіагностика прогнозування, психопрофілактика та подолання конфліктів в організаціях	<p>Завдання 1. Скласти програму діагностики внутрішніх конфліктів особистості.</p> <p>Завдання 2 Розробити програму подолання конфліктних ситуацій для керівників освітніх організацій.</p>	Програма Програма
8	Тема 2.4. Переговори та переговорний процес: психологічні умови та вимоги	<p>Завдання 1. Скласти орієнтовний перелік питань, які на вашу думку, доцільно використовувати під час проведення переговорів, і які вплинуть на їх ефективність.</p> <p>Завдання 2 Навести прийоми ефективного слухання співрозмовника і особливості їх застосування (не менше 5).</p> <p>Завдання 3 Навести стратегії і тактики ефективних переговорів і особливості їх застосування (не менше 5)</p>	Доповідь Презентація Презентація
9	Тема 2.5. Посередництво	<p>Завдання 1.</p>	Програма

	у вирішенні конфліктів. Медіація.	Скласти програму дій медіаторів (за матеріалами вивчення різних типів конфліктів).	
--	--------------------------------------	--	--

VI. Контроль якості знань студентів

6.1. Форми і методи поточного контролю та критерії оцінювання знань студентів[^]

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, контрольні завдання репродуктивного, творчого чи дослідницького характеру.

6.2. Форми і методи підсумкового контролю та критерії оцінювання знань студентів:

Залік.

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні:

1. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування. Укладачі: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Герешко. Львів: ПАІС, 2007. 206 с.
2. Березовська Л.І., Юрков О.С. Психологія конфлікту: навч.-метод. посіб. Мукачево: МДУ, 2016. 201 с.
3. Волянська О. В., Ніколаєвська А. М. Соціальна психологія: Навч. посіб. Київ.: Знання, 2008. 275 с.
4. Гірник А.М. Основи конфліктології. Київ: Києво-Могилянська академія, 2010. 222 с.
5. Гірник А., Бодро А. Конфлікти: структура, ескаляція, залагодження. Київ, 2003. 236 с.
6. Гребеньков Г.В, Краснонос Ю.М., Смоктьї А.О., Тимченко О.В. Конфліктологія: навч. посібник. Львів: «Магнолія». 2006. 229 с.
7. Грабовська С., Равчина Т. Конфлікти без насильства: посіб. Львів, 2003. 276 с.
8. Долинська Л.В., Матяш-Заяц Л.П. Психологія конфлікту. Київ: Каравела, 2013. 303 с.
9. Зелінська Т. М., Михайлова І. В., Демерс А. М. Практикум із соціальної психології: навч.посіб. Київ: Каравела, 2012. 232 с.
10. Корнєв М. Н., Коваленко А. Б. Соціальна психологія: Підручник. Київ, 2006. 400 с.
11. Конфліктологічна експертиза: теорія і методика. Київ, 1999. 100 с.
12. Котлова Л.О. Психологія конфлікту:курс лекцій : Навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 112 с.
13. Коулман П.Т. Результативний конфлікт.- 2-ге вид. Київ: Наш формат, 2017. 312с.
14. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: навч. посіб. Київ: Професіонал, 2007. 416 с.
15. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене Київ: Центр учбової літератури, 2008. 688 с.
16. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Посібник. Київ: Академвидав, 2003. 448 с.
17. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с.
18. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
19. Пірен М.І. Основи конфліктології. Київ, 1998. 238 с.
20. Примуш М.В. Конфліктологія. Навч. посіб. Київ: Професіонал, 2006. 288 с.
21. Шахова, О. Г. Соціальна психологія особистості: навч. посіб. Харків: Контраст, 2019. 116 с.
22. Швачко О. В. Соціальна психологія: Навч. посібник. Київ.: Виша шк., 2002. 111 с.
23. Управління конфліктами: Конспект лекцій. / М.Г. Геберт. Дніпропетровськ, Дніпропетровська державна фінансова академія, 2008. 230 с.

Додаткові:

1. Аронсон Э., Уилсон Т., Эйкерт Р. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме. СПб.: Прайм-Еврознак, 2004. 560 с.
2. Білоконенко Л. А. Українськомовний міжособистісний конфлікт (стилістика, моделі комунікації, запобігання) : монографія. 2-е вид., перероб. і допов. Кривий Ріг, 2019. 185 с.

3. Бондарчук О.І., Карамушка Л.М., Нежинська О.О. Психологічні умови попередження та розв'язання конфліктів в освітніх організаціях: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. НАПН України. Ун-т менедж. освіти. Київ, 2016. 36 с.
4. Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 564 с.
5. Емельянов С.М. Практикум по конфликтологии. СПб.: Питер, 2001. 395 с.
6. Ложкин Г.В., Повякель Н.И. Практическая психология конфликта: учеб. пособ. Київ: МАУП, 2000. 256 с.
7. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене Київ: Центр учбової літератури, 2008. 688 с.
8. Омельченко Л.М. Подружній конфлікт у молодій сім'ї: монографія. Київ: НУБіП України, 2014. 250 с.
9. Рашковська І.В. Робочий зошит. Психологія конфлікту. Видавничий Дім «Слово», 2020. 64с.
10. Світлична В.В. Психологія управління і конфліктологія. Харків: ХІБС УБС НБУ, 2014. 54 с.
11. Сінгаєвський І.О., Репіч Т.А. Управління конфліктами. Київ: НУХТ, 2012. 80 с.
12. Сивогракова З. А., Алексеєнко Н. В. Психологія конфліктів. Соціально-психологічний вимір управління конфліктами: Конспект лекції. Харків: УкрДУЗТ, 2020. 52 с.
13. Шейнов В. Психологія лидерства, влияние власти. Минск: Харвест, 2008. 656 с.
14. Шейнов В. Скрытое управление человеком (Психология манипулирования). Минск: Издательство АСТ, Харвест, 2006. 816 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки України.
2. <https://lib.npu.edu.ua/> – бібліотека НПУ імені М.П.Драгоманова.
3. <http://dnpb.gov.ua/ua/> - Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.
4. <http://nbuv.gov.ua/node/554> – електронні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.
5. <https://vseosvita.ua> – Національна освітня платформа «Всеосвіта».

VIII. Інформація про викладача

Викладач	ОРТИКОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА
Профіль викладача на сторінці кафедри	Доцент кафедри практичної психології
Електронна адреса	n.v.ortikova@npu.edu.ua
Контактний телефон	м.т. 0668111458
Інформація про консультації	Консультації згідно визначеного графіку кафедри

IX. Організаційні вимоги з вивчення навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності. Політика ВК ґрунтується на засадах Положення «Про академічну доброчесність у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nauka/antyplahiat/polozhennia-pro-vchenu-radu-2>). Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми

потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Політика щодо відвідування. Під час вивчення ВК здобувачі вищої освіти дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені М.П. Драгоманова (<https://npu.edu.ua/images/file/conf/2014/003456.pdf>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені М.П. Драгоманова (<https://npu.edu.ua/profkom-spivrobotnykiv?view=article&id=4480&catid=337>), відвідують заняття згідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки.

Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати перескладання результатів навчання КК відповідно до положення «Порядок організації і проведення контролю та оцінювання знань студентів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова», «Порядок контролю якості знань студентів НПУ імені М.П. Драгоманова», «Положення про організацію освітнього процесу у НПУ імені М.П. Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nmc#normatyvno-pravova-baza>).

Правила виконання завдань ВК: практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки). У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату.

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів у НПУ імені М.П. Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nmc#normatyvno-pravova-baza>). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.